

Erkki Kähkönen

Kirjasta näytelmäksi

Maratontanssien synty

Metropolia Ammattikorkeakoulu

Teatteri-ilmaisun ohjaaja

Esittävän taiteen koulutusohjelma

Opinnäytetyö

25.4.2014

Tekijä(t) Otsikko	Erkki Kähkönen Kirjasta näytelmäksi – Maratontanssien synty
Sivumäärä Aika	29 sivua 25.4.2014
Tutkinto	Teatteri-ilmaisun ohjaaja
Koulutusohjelma	Esittävän taiteen koulutusohjelma
Suuntautumisvaihtoehto	Teatteritoiminnan suuntautumisvaihtoehto
Ohjaaja(t)	Sussa Lavonen, dramaturgi, TeM.
<p>Tässä opinnäytetyössä kerrotaan kirjan näyttämölle dramatisoinnista. Kirjoittaja loi valmiin teoksen pohjalta tietyt reunaehdot täyttävän tekstin, jonka ohjaajana hän myös toimi. Opinnäytetyössä käsitellään tätä kaksoisroolia sekä avataan dramatisointiprosessia.</p> <p>Opinnäytetyön alkuosassa kerrotaan projektin taustoista ja avataan myöhemmissä osissa käytettyä termistöä. Keskivaiheilla kerrotaan varsinaisesta työvaiheesta ja lopputuloksesta. Lopuksi kirjoittaja summaa dramatisointiprosessissa oppimiaan asioita.</p> <p>Dramatisointi valmistui loppuvuodesta 2013. Näytelmä valmistui talven 2014 aikana, ja se sai ensi-iltansa Kuhmon yhteislukiossa. Loppupäätelmissä pohditaan taiteen tekemiseen tärkeänä osana kuuluvaa kypsyttelyä sekä ohjaaja-dramaturgina olemisen haasteita, kuten sitä miten nähdä ja tehdä tarvittavat muutokset tekstiin harjoituskauden aikana.</p>	
Avainsanat	Teatteri, dramatisointi, ohjaaminen, käsikirjoittaminen

Author(s) Title	Erkki Kähkönen From Book to Script
Number of Pages Date	29 pages 25 April 2014
Degree	Bachelor of Arts
Degree Programme	Performing Arts
Specialisation option	Drama Instructor
Instructor(s)	Sussa Lavonen, dramaturg, Master of Arts
<p>This thesis deals with dramatizing Horace McCoy's novel <i>They Shoot Horses, Don't They</i> into a script. The script was created according to the preconditions which were decided before starting the actual writing process. After finishing the dramatization process the script was directed into a play. Both the dramatization and directing of the piece are described in this thesis.</p> <p>The dramatization process began in 2011 and was finished at the end of 2013. As a result the script was directed into a play in the winter 2014. The play took place in the city of Kuhmo and was executed in collaboration with the students and staff of Kuhmo upper secondary school. The whole process was carried out independently. Written diary texts were utilized as the basis for the thesis.</p> <p>The first part of the thesis discusses about the background of the process and it explains the used terminology. The second part describes the dramatization and directing. The final results are also presented. The third part of the thesis deals with the learning outcomes.</p> <p>As a conclusion it was noted that directing a self-written play was a challenge. Because the script is so familiar to the director it makes it hard to see the flaws in it. During the process it was realized that this kind of work requires a lot of time and thinking.</p>	
Keywords	Theatre, dramatization, directing, scriptwriting

Sisällys

1	Johdanto	1
2	Maratontanssien tarina ja muut näyttämösovitukset	2
2.1	Horace Mccoy	2
2.2	Maratontanssien historiaa	2
2.3	Ammutaanhan hevosiakin romaanin juoni	3
2.4	Näyttämösovituksia Suomessa	4
3	Maratontanssit Kuhmossa	4
3.1	Yhteistyö Kuhmon yhteislukion kanssa	4
3.2	Näytelmäteksti ohjaajan näkökulmasta	5
3.3	Miksi oma versio	6
4	Kirjoittaessani käyttämiäni termejä	9
4.1	Tupakka-askin kansi	9
4.2	Draaman kaari	10
4.3	Säe	11
4.4	Rakenne	12
4.5	Pääväittäjä	12
4.6	Dialogi	13
4.7	Rytmi	14
4.8	Parenteesi	15
5	Dramatisointiprosessi	17
5.1	Alkukehitelmät	17
5.2	Ensimmäisen version muodostaminen ja sen hylkääminen	18
5.3	Toisen version synty	20
5.4	Toisen version hionta	22
5.5	Harjoitusvalmis tuote	25
5.6	Muutokset tekstiin harjoituskauden aikana	25
5.7	Lopullinen tuote	27
6	Mitä on opittu?	28
	Lähteet	30

1 Johdanto

Alkupalvesta 2004 istuin bussissa matkalla Vaasaan. Kuhmon Yhteislukio oli tarjonnut opiskelijoilleen mahdollisuuden lähteä katsomaan Wasa Teaterin esitystä Maratondansen, ja teatterista kiinnostuneena nuorena olin lähtenyt matkalle. Vaikka ruotsin kieli ei vahvuuteni ollutkaan, arvelin että vähintään matka olisi kokemuksen arvoinen. Ja niinhän siinä kävi, että näytelmästä en ymmärtänyt mitään, mutta oli mieleenpainuva.

Vuonna 2011 asuin Kokkolassa, istuin pulpetissa ja mietin, miten voisin dramatisoida Horace McCoy'n romaanin *Ammutaanhan hevosiakin* näyttämölle. Tavoitteena oli löytää näytelmä Kuhmon kesäteatteriin kesäksi 2012, ja tämä tuli minulle mieleen alitajunnasta. Annoin sen kuitenkin ajanpuutteen vuoksi olla ja valitsin jotain muuta.

Syksyllä 2012 siirryin Kokkolasta Helsinkiin ja aloitin kahden vuoden loppurypistyksen valmistukseni teatteri-ilmaisun ohjaajaksi Metropolia Ammattikorkeakoulusta. Katseltuani aikani valmistumiseen liittyviä kaavioita tuomasin, että pitää löytää työharjoittelu paikka lukuvuodelle 2013–2014. Aloin miettimään ja päädyin ehdottamaan musiikinäytelmäkurssin pitämistä Kuhmon Yhteislukiolle. Ehdotukseni hyväksyttiin ja samalla hyväksyttiin se, että tekstinä tulisi olemaan minun tekemäni dramatisointi Horace McCoy'n romaanista *Ammutaanhan hevosiakin*.

Opinnäytetyöni kertoo *Ammutaanhan hevosiakin* -romaanin näyttämölle dramatisoinnista. Vuosia muhinut idea päätyi erinäisten sattumien kautta paperille ja lopulta näyttämölle talvella 2014. Kerron tämän prosessin vaiheista ja pyrin avaamaan niitä parhaani mukaan. Kutsun tekemääni työtä dramatisoinniksi. Teen näin sen takia, että se täyttää Suomen näytelmäkirjailijoiden liiton määritelmän dramatisoinnin tekijänoikeuksista:

Kun teoksesta tehdään muunnelma, esimerkiksi kirjat dramatisoidaan näytelmiksi tai elokuvakäsikirjoituksiksi, muuntelijalla eli tässä tapauksessa dramatisoinnin tekijällä on tekijänoikeus omaan panokseensa edellä esitetyn rajoituksin eli dramatisoinnin tekijän oikeus riippuu muunneltavan teoksen tekijänoikeudenhaltijan suostumuksesta ja lisäksi dramatisoinnin tulee olla itsenäinen ja henkilöllisen leiman omaava. (Suomen näytelmäkirjailijoiden liitto 2014.)

Erikoispiirre tässä dramatisoinnissa oli se, että kirjoittaessani tiesin koko ajan myös ohjaavani näytelmän. Tunsin myös osan näyttelijöistä ja esityspaikan. Tähän kaksoisrooliin ja ennakkotietoon palaan opinnäytetyöni myöhemmässä vaiheessa.

Lähteinä olen käyttänyt omia työpäiväkirjojeni sekä erilaisia käsikirjoittamista ja draamaa käsitteleviä teoksia.

2 Maratontanssien tarina ja muut näyttämösovitykset

2.1 Horace McCoy

Horace McCoy syntyi Tenneseen Nashvillessä vuonna 1897 ja kuoli 1955. Hän työskenteli elämänsä aikana kymmenissä eri ammateissa päätyen 1930-luvulla Kaliforniaan. Kaliforniassa asuessaan McCoy tuotti koko viisi teosta käsittävän kirjallisen tuotantonsa, ja vuonna 1935 ilmestynyt *They Shoot Horses, Don't They?* on hänen esikoisteoksensa. Toinen, vahvasti omiin kokemuksiin pohjautuva *No Pockets in a Shroud* ilmestyi 1937. McCoy'n kolmas teos *I Should Have Stayed Home* ilmestyi 1938, minkä jälkeen seurasi kymmenen vuoden tauko, kunnes seuraava romaani, *Kiss Tomorrow Goodbye* ilmestyi vuonna 1948. Tämän jälkeen McCoyltä ilmestyi enää vain yksi teos, *Scalpel* vuonna 1952. (Von Bagh 2009, 132–135.)

2.2 Maratontanssien historiaa

Ammutaanhan hevosiakin kertoo tansseista, nimenomaan maratontansseista. Maratontanssien historia juontaa juurensa 1910-luvulle jolloin tunnettu showtuottaja Sid Grauman järjesti ensimmäiset tanssit. Nämä tanssit kestivät vain 15 tuntia kunnes lääkärit keskeyttivät kilpailut. 1930-luvulle tultaessa maratontansseista oli kasvanut sen luokan ja maineen bisnes, että yli puolet Yhdysvaltojen osavaltioista oli kieltänyt tanssit. (von Bagh 2009, 136–139.)

Kuten kirjassakin, myös todellisuudessa tanssijat joutuivat osallistumaan erilaisiin karsintakilpailuihin. Sen lisäksi heidän tuli suorittaa lisänumeroita yleisön viihdyttämiseksi. Osa tanssijoista koostui ammattilaisista, joiden kanssa kisojen järjestäjät kävivät kaupaa erilaisista tapahtumista. Myös julkiset häät olivat yksi keino, jolla katsojia houkuteltiin tansseihin. Maratontansseja järjestettiin aina 1950-luvulle saakka, kunnes television läpilyönti syrjäytti tämäntyyppisen massaviihteen. (von Bagh 2009, 139–141.)

2.3 Ammutaanhan hevosiakin romaanin juoni

They Shoot Horses, Don't They? -romaanin ilmestyi ensimmäisen kerran suomeksi vuonna 1978 Heikki Salojärven suomentamana. Se sai nimekseen Ammutaanhan hevosiakin. (Wikipedia 2013a.)

Kirja sijoittuu Hollywoodin liepeille ja kertoo nuoresta Robert Styvertenistä, joka haaveilee elokuvaohjaajan urasta. Hän tapaa sattumalta näyttelijäksi pyrkivän Gloria Beattyn, ja tämä houkuttelee hänet osallistumaan maratontanssien maailmanmestaruuskilpailuihin.

Paikan päällä heille selviää, että suurin osa tanssijoista on ammattilaisia, jotka kiertävät ympäri maata erilaisissa tansseissa. Aikataulu tansseissa on tiukka, mutta kokeneemmat parit auttavat Robertia ja Gloriaa samaan juonesta kiinni. Kaikessa on kyse siitä, että onnistuu rakentamaan toimivan systeemin kymmenen minuutin lepotaukojen ajaksi. Robert ja Gloria ystävystyvät tansseissa James ja Ruby Batesin kanssa. Gloriaa ärsyttää Rubyn raskaus, ja hän vaatii tätä tekemään abortin. Tämä hiertää heidän väljään mutta ei aiheuta välirikkoa.

Tanssit eivät ole aluksi kovin kaksinen menestys, mutta johtoportaan kehittelemät ravit ja muutama onnekas pidätys täyttävät tanssisalin lehterit. Kaikenlaista porukkaa alkaa kerääntymään katsomoon ja eräs katsoja, rouva Layden, iskee silmänsä Robertiin ja Gloriaan. Pitääkseen suosion tasaisena johtoporras päättää promoottori Socks Donaldin johdolla pitää tansseissa julkiset häät. He maksavat naimisiin menevälle parille 50 dollaria ja lupaavat avioeron heti tanssien jälkeen. Robert ja Gloria eivät suostu, mutta eräs toinen pari, Vee Lovell ja Mary Hawley, suostuu.

Tanssien suuresta suosiosta johtuen Siveiden Tapojen Liitto tulee vaatimaan tanssien lopettamista. Johtoporras ei suostu tähän, vaan tanssit koetetaan pitää käynnissä kaikesta huolimatta. Lopulta päästään häihin. Hääseremonia on suuri menestys, mutta sen jälkimainingeissa tanssisalissa olevassa baarissa tapahtuu ammuskelu, minkä seurauksena rouva Layden menehtyy. Kuolemantapauksen johdosta maratontanssit joudutaan lopettamaan ja tanssijat ajetaan takaisin kadulle.

Robert ja Gloria päätyvät tanssien jälkeen kävelemään laiturille. Gloria paljastaa Robertille harrastaneensa seksiä Rockyn kanssa ja epäilee tulleen raskaaksi. Ajatus

lapsen saamisesta ja elättämisestä on liikaa joten Gloria pyytää Robertia ampumaan hänet. Robert empii hetken mutta suostuu sitten. Poliisien kysyessä syytä tähän hän vastaa ”ammutaanhan hevosiakin”.

2.4 Näyttämösovituksia Suomessa

McCoy'n teosta on Suomessa sovitettu näyttämölle useaan otteeseen ja monesta näkökulmasta. Esko Elstelän vuonna 1985 suomentama Maratontanssit on ollut monen esityksen lähtökohtana vielä 2000-luvullakin. Esimerkiksi Teatteri Kultsa teki suomenoksesta oman versionsa vuonna 2003. Näytelmä sijoittuu lama-ajan Amerikkaan vuonna 1935 ja kertoo saman tarinan kuin kirjakin. (Teatteri Kultsa 2014.)

Teatteri Vanha Juko suoritti näyttämöllepanon nimellä ”Ampuuhan ne hevosiakin” vuonna 2011. Tämän version oli käsikirjoittanut ohjaaja Raija-Sinikka Rantala McCoy'n romaanin pohjalta. Tarina kertoo riipaisevasti nykypäivän Suomesta, tästä hetkestä tämän hetken ilmiöineen, onnen hetkineen ja ongelmineen. (Teatteri Vanha Juko 2014.)

Myös Centria ammattikorkeakoulun esittävän taiteen koulutusohjelma juhli 10-vuotistaivaltaan esittämällä Kokkolaan sijoitetun Maratontanssit-musiikkinäytelmän vuonna 2013. Näytelmä sijoittui vuoden 2027 Kokkolaan, jolloin Suomessa vallitsee suurtyöttömyys ja kaksi nuorta haaveilee paremmasta tulevaisuudesta. Näytelmän oli ohjannut Hilikka Hyttinen. (Centria ammattikorkeakoulu 2014.)

3 Maratontanssit Kuhmossa

3.1 Yhteistyö Kuhmon yhteislukion kanssa

Kuhmon yhteislukio on 115 opiskelijan lukio Kuhmon kaupungissa. Se tarjoaa yleislinjan lisäksi musiikkilinjan, jolla on mahdollista valita kursseja oman kiinnostuksen mukaan lähes 20:sta eri vaihtoehdosta. Internetsivuilla lukiota kuvaillaan tiiviiksi ja tunnelmalliseksi paikaksi, missä on hyvä yhteishenki. (Kuhmon yhteislukio 2014.)

Olen itse kirjoittanut ylioppilaaksi Kuhmon yhteislukion musiikkilinjalta vuonna 2007. Omalta opiskeluajalta jäi vahvasti mieleen *Me emme näe* -musikaali, joka toteutettiin vuonna 2005. Siinä oli menoa ja meininkiä, ja näyttelemisestä kiinnostunut nuori pääsi toteuttamaan itseään. Koenkin, että tämä kurssi oli merkittävänä tekijänä sysäämässä minua kohti teatterialaa. Niinpä olikin loogista, että halusin tarjota tällaisen ikimuistoisen kokemuksen Kuhmolaisille nuorille, ja kukaties joku heistä kiinnostuisi teatterin tekemisestä.

Kun siirryin Metropolia Ammattikorkeakouluun Centria Ammattikorkeakoulusta kesällä 2012, avautui minulle tämän seurauksena mahdollisuus toteuttaa ajatukseni musikaalin tekemisestä Kuhmossa. Loppuvuodesta 2012 aloitin tiedustelut tällaisen kurssin järjestämisestä lukiolla lukuvuonna 2013–2014. Ehdotin, että tulisin Kuhmoon ohjaamaan musiikkinäytelmää. Tekstinä toimisi minun tekemäni sovitus Horace McCoy'n romaanista *Ammutaanhan hevosiakin*. Lukion rehtori oli myöntäväinen projektin suhteen, ja alustavasti sovimme, että produktio sijoittuu talvelle 2014.

3.2 Näytelmäteksti ohjaajan näkökulmasta

Orastavan vihreän valon johdattamana aloin pikkuhiljaa tekemään dramatisointia. Tässä vaiheessa suhtauduin tekstin tekoon enemmän ohjaajana kuin dramaturgina. Mietin myös dramaturgisia ratkaisuja ohjatessani, mutta nyt oli tärkeää luoda tietyt reunaehdot täyttävä teksti.

Olin ohjannut kaksi näytelmää ennen tätä produktiota, ja näiden kokemusten pohjalta minulla oli muutamia ehtoja tekstin suhteen. Ensimmäinen oli se, että teksti ei saisi olla liian pitkä. Ohjatessani kesällä 2013 *Robin Hood* -näytelmää Kuhmon kesäteatteriin tajusin, että noin kuusikymmentä sivua pitkä teksti on liian pitkä nuorille harrastajille. Aikaa kuluu paljon repliikkien kanssa takeltemiseen, ja se on pois ilmaisun harjoittelulta.

Toinen seikka oli se, että en halunnut lavastuksen tai näyttämötekniikan kannalta monimutkaista näytelmää. Tämä sen takia, että kaikki näyttämötekniikan kanssa tehtävä työ tulisi sijoittumaan harjoitusaikaan ja olisi pois ilmaisun harjoittamisesta. Tein rajauksia myös sillä ajatuksella, että apuvoimien vähyydestä johtuen tulisin olemaan myös näytelmän puvustaja, lavastaja ja järjestäjä. Tämän olin oppinut aiemmista ohjaamiskokemuksistani. Kuhmo on pieni kaupunki, eikä sieltä löydy joka tehtävään tekijää.

Siispä tein rajauksen, että näytelmätekstin pituus on noin kaksikymmentä sivua ja valmis esitys kestäisi alle tunnin. Koska kyseessä tulisi olemaan musiikinäytelmä, piti tekstiin sijoittaa musiikkia. Varsinainen musikaalin tekeminen ei tullut missään vaiheessa puheeksi, eikä minulla olisi ollut mielenkiintoa sellaista tehdä. Ohjaaja minussa oli puhunut, ja dramaturgi astui esiin.

Olin aloittanut hahmottelemaan näyttämösovitusta Horace McCoy'n Ammutaanhan hevosiakin romaanista syksyllä 2011 (Ks. Kuvio 1). Teos oli jäänyt mieleeni jo lukiossa, etenkin sen loppu missä Robert perustelee Glorian ampumista sillä, että hevosiakin ammutaan, oli minusta rujo. Pyörittelin ajatusta sekalaisesti päässäni, kunnes projektin varmistuminen sitten pakotti tarttumaan tuumasta toimeen.

19.10.2011

Alku

1. Kohtaus
Ariana ja elämä
ennen tansseja (kun tekimme mestarimme tietäkseni hänen nimestä)

VOITTO ON TÄRKEÄ! SEN TAKIA
ROBERT JA GLORIA LÄHTEVÄT
TANSSEIHIN!

monologit alkueen?
miten tulla milloin
se riittää ette
olkaan tanssineita?

2. Kohtaus
Tanssipaikan
entäkö, kukaan
ostaa.

Ruby ja James. Tuovat tulla saadaks
mutta joku tanssineita on.

24.10.2011

pitäisikö jakaa
kahden osaan.

SYSTEMI

- perhehampaat kaikki tulevat
- oja porta samalla tavalla!
- mukuu Alempaa yhteiskunta
luopuu

Ruby ja James

- kahdeksatta kertaa mukana
- veteraanija
- Varmat vaihtajat oll
- Ruby alin raskaan

! Mitä järhää pankki
lapii saava jos ei pysty

Kuvio 1. Ensimmäisiä hahmotelmia. Skannaus työpäiväkirjasta. Syksy 2011.

3.3 Miksi oma versio

Olin tietoinen siitä, että kirjasta oli olemassa jo sovitus, olinhan nähnyt sellaisen itsekin vaasalaisessa Wasa Teaterissa talvella 2004 tajuamatta näytelmästä kuitenkaan mitään sen ruotsinkielisyydestä johtuen. Syksyllä 2012 kävinkin lainaamassa Teatterikorkeakoulun kirjastosta Esko Elstelän suomennoksen ja tutkailin sitä aikani. Nopeasti tulin kuitenkin siihen tulokseen, että kyseinen teksti on liian pitkä ja sisältää asioita, joita en omaan versiooni halunnut.

Ensimmäinen seikka mikä Elstelän suomennoksesta nousi esiin, oli sen pituus. 80 sivua ja väliaika tarkoitti minun päättelylläni valmiina noin kahden ja puolen tunnin kestoa. Toinen seikka oli tekstissä käytetty kieli, mikä oli mielestäni huonoa. Pidin kovasti alkuperäisen teoksen neutraalista suomen kielestä, jossa ketään hahmoista tai mitään kohtaa ei ole ryyditetty murre- tai slangisanoilla, mutta tässä versiossa niin ei ollut. Jokainen hahmo puhui jotain slangia, pahimpana italialaista alkuperää oleva Mario, jonka repliikkeihin oli sotkettu italiaa.

Eniten tekstissä kuitenkin häiritsi sen näkökulma maratontansseihin ja siihen liittyviin ihmisiin. Elstelän suomennos etenee takaumana ja hakee syytä sille, miksi Robert päätyi ampumaan Glorian. Samalla esitellään maratontanssien raadollista maailmaa ja ihmisten kärsimystä. Tekstissä on paljon shownumeroita, joissa tanssitaan ja lauletaan sekä mainostetaan jotain tuotetta.

2000-luvulla on noussut esiin käsitys, että Ammutaanhan hevosiakin ja siitä tehdyt dramatisoinnit ovat kuin ennustus tosi-tv:stä ja siitä seuranneesta julkkiskulttuurista. Teatteri Vanhan Jukon versiokin noudattelee tätä käsitystä. (Naskinen, 2011.) Olen Naskisen kanssa samaa mieltä, tekstihän on suorastaan profeettallinen ja onnistunut tavoittamaan jotain ihmisluonnolle tyypillistä. Kaiken lisäksi se on melko lyhyt ja onnistunut pysymään pitkään ikään kuin maanalaisena teoksena. Kuitenkin koska aihetta on käsitelty jo tästä näkökulmasta, minä halusin löytää siihen jonkun toisen tulokulman.

Ammutaanhan hevosiakin -teoksessa on mielestäni kyse siitä, että jo valmiiksi yhteiskunnan pohjalle juuttuneiden ihmisten harteille kasataan lisää murhetta ja sitten katsotaan, miten he pärjäävät. Positiivisia selviytyjiä kirjassa edustavat James ja Ruby Bates, jotka tanssivat tansseissa ammatikseen, mutta elävät silti köyhyydessä. Tämä ei kuitenkaan estä heitä hankkimasta lasta. He siis uskovat sen verran huomiseen, että haluavat jakaa sen tulevien sukupolvien kanssa tai ainakin yrittävät sitä.

Näiden ihmisten äärimmäinen vastakohta on kirjan toinen päähenkilö, Gloria Beatty. Gloria on köyhä ja vielä kirjan alussa haaveilee näyttelijän urasta. Hän ei kuitenkaan ole tarpeeksi kaunis päästäkseen avustajakeskuksen listoille, eikä hän ole onnistunut löytämään oikeita ihmisiä, jotka voisivat edesauttaa hänen uraansa. Lisäksi Gloria myöntää koettaneensa itsemurhaa mutta epäonnistuneensa siinä.

Gloria ei siis ole selviytyjä vaan traaginen ihmiskohtalo, jonka loppu koettaa satamalaisuuden pimeydessä hänen tanssiparinsa toimesta. Tämä tanssipari, Robert, oli vielä tanssien alussa optimistinen tulevaisuuden suhteen mutta vietettyään aikaa Glorian kanssa, hänestä tulee kylmäverinen murhaaja, eutanasian suorittaja. Teossa ei ole tippaakaan rakkauden häivää, se on pelkästään suoritus joka tehdään hevoselle joka ei enää kykene työhön.

Glorian ratkaisu on se, mikä minua kiehtoi. Miksi hän ajautui tähän ratkaisuun? Onko meidän kaikkien otettava tällainen ratkaisu omaan repertuaariimme pahan päivän varalle? Onko Glorian teko ratkaisu laisinkaan, vai sysääkö hän omat ongelmansa jonkun toisen ratkaistaviksi? Näitä kysymyksiä miettien lähdin työstämään käsikirjoitusta, ja näiden kysymysten seurauksena myös näytelmän päähenkilö muuttui käsikirjoituksen tekovaiheen aikana Robertista Gloriaksi.

Tämän seurauksena tulokulma pohjatekstiin muuttui. Aloin etsimään kohtia joissa tapahtuu Glorian kannalta merkittäviä hetkiä. Robertin tapaaminen, suhde Jamesiin ja Rubyyn sekä tietenkin tekstistä vain vihjailuna ilmenevä seksuaalinen hyväksikäyttö muuttuivat merkityksellisiksi asioiksi. Samalla henkilöiden väliset suhteet muuttuivat. Nyt Robert näyttää optimistin sijaan viattomana sivustaseuraajana, joka antaa kaiken pahan tapahtua Glorialle eikä tee mitään pelastaakseen tätä. James ja Ruby ovat ikään kuin todiste siitä, että uskomalla parempaan voi päästä pitkälle, mutta Gloria kieltäytyy näkemästä tätä ja vihaa molempia.

Myös tanssien puhemiehen Rocky Gravon rooli muuttuu merkittävästi. Alkuperäisessä tekstissä vain vihjauksiin ja puheisiin jätetty naisten hyväksikäyttö tanssien aikana tulee näkyväksi ja muuttaa Rockyn hirviöksi, joka vain etsii seuraavaa saalistaan. Tanssien raadollisuus ei tule enää varsinaisesti tanssimisesta, vaan siitä mitä tapahtuu tanssin jälkeen.

Ajatuksen lisäksi myös käytännön asiat tukivat oman dramatisointini tekemistä. Kun kurssi varmistui talvella 2013, minun annettiin hienovaraisesti ymmärtää, että rahaa ei ole juurikaan käytettävissä. Tämä tieto rajoitti ajatuksen lentoa, mikä tarkoitti sitä, että pyrin mahdollisimman yksinkertaisiin ja toimiviin ratkaisuihin joissa näyttelijät olisivat etusijalla visuaalisen näyttävyuden sijaan.

Myös esiintyjien ikä vaikutti joihinkin dramaturgisiin ratkaisuihin. Seksuaalinen hyväksikäyttö ei ole aiheena kaikkein kevyimmästä päästä ja sen tuominen näyttämölle voi olla vaikeaa. Päättinkin jo alusta asti, että se tultaisiin tekemään projisointina sen sijaan, että sitä toistettaisiin uudestaan ja uudestaan harjoitusten ja esitysten aikana. Koin, että tämänkaltainen menettely säästäisi näyttelijöitä ja jättäisi teatterin tekemisestä miellyttävämmän kuvan.

4 Kirjoittaessani käyttämiäni termejä

Kirjoittaminen, ja varsinkin näytelmän käsikirjoittaminen, on täynnä erilaisia termejä. Jotta tekstiä voi kunnolla ymmärtää, on hyvä olla perillä käytetyistä termeistä ja ilmaisuista.

4.1 Tupakka-askin kansi

Konsta Pylkkänen mittaa avaruutta Veikko Huovisen teoksessa Havukka-ahon ajatteli- ja. Hän aloittaa makaamalla Sallatunturin nokassa ja matkaa sieltä ylöspäin.

Ja niin mentiin neljättä tuntia ja alkoi pelottaa se takaisintulo... Mutta minä en kuitenkaan pelännyt, pitensin vain matkoja! Ja oikealla käellä, jossa oli lyijykynä, minä piirsin pikku viivan Työmies-askin kanteen, kun oli tehty aina yksi reissu... (Huovinen 2009, 82.)

Kyseinen teos määritteli vahvasti minun lapsuuttani ja siitä termi jäi mieleeni. Nähtyäni Työmies-askin tajusin, että se on aika paljon suurempi kuin nykyisten askien kannet, joihin ei paljoa enää piirrellä. Termi onkin vakiintunut tarkoittamaan työpäiväkirjan sivulle päätyneitä suunnitelmia ja ajatuksia. Ne ovat siemeniä, joista joskus saattaa kasvaa kokonainen teos, kuten Maratontanssien kanssa kävi.

4.2 Draaman kaari

Filosofi Aristoteleen kirjoittamaa Runousoppia pidetään koko länsimaisen kirjallisuuden tutkimuksen perusteoksena. Siinä Aristoteles käsittelee eeposta, kertovaa runoutta, mutta ennen kaikkea tragediaa, vakavaa draamaa. (Hiltunen 1999, 29.) Teoksen pohjalta tehdyissä tulkinnoissa päädytään yleensä esittämään, että toimivassa näytelmässä on alku, keskikohta ja loppu. Tämä johtuu tarinan kausaalisesta luonteesta, siitä että tapahtumat seuraavat loogisesti toisiaan ja liittyvät tiukasti jonkun tietyn tavoitteen saavuttamiseen. (Hiltunen 1999, 54.)

Toinen asia joka vaikuttaa näytelmän toimivuuteen, on jännite. Nikkinen (2008) toteaa, että, jännitteen takia katsoja sitoutuu elokuvaan tunteillaan. Jännite synnytetään viritämällä konflikti, jonka lopputulosta katsoja toivoo ja pelkää. (Nikkinen 2008, 75.) Jännitettä rakennetaan parhaiten kirjoittamalla tekstiin nousevaa toimintaa. Hiltunen (1999) kirjoittaa, että nouseva toiminta tarkoittaa näytelmän intensiteetin kiristymistä kohti huippukohtaa. Huippukohtaa seuraa ratkaisu, jonka jälkeen näytelmä loppuu. (Hiltunen 1999, 195.)

Olen oppinut hahmottamaan edellä mainittuja asioita piirretyn kaaren puitteissa. Näytelmän alku sijoittuu kaaren alkuun, keskikohta kaaren huipun tienoille ja loppu kaaren loppuun.

Maratontanssit noudattaa puhtaasti kaarellista näkemystä näytelmätekstistä. Aluksi Robert ja Gloria tapaavat ja lähtevät tansseihin, mikä luo alkutilanteen. Draaman syventyessä Gloria kohtaa ongelmia, ja kriisi syvenee kun hänet raiskataan. Teon seurauksena Gloria alkaa epäillä olevansa raskaana ja ryhtyy pohtimaan itsemurhaa. Lopulta hän paljastaa Robertille yrittäneensä sitä aiemmin mutta epäonnistuneensa. Kun tanssit tulevat päätökseen ja heidät heitetään pihalle, Gloria pyytää Robertia ampumaan hänet. Robert suostuu ja näytelmä loppuu siihen, että hän ampuu Glorian.

4.3 Säe

Säe on termi joka syntyi kun minulla oli tarve jakaa tekstiä pieniin yksiköihin, mutta en halunnut käyttää termiä kohta. Anders Vacklin kirjoittaa teoksessa Elokuvan runousoppia (2008) kohtauksesta seuraavasti:

Kuudenneksi kohtaus tarkoittaa draaman yksikköä. Kohtauksessa tapahtuu jokin, jokin liikahdaa, muuttuu. Kohtaus on draamallisen vaikutuksen takia tiettyyn paikkaan sijoitettua puhetta ja toimintaa, jonka yhteydessä ainakin yksi päähenkilölle tärkeä arvo tai maailmankuva muuttuu näkyvästi toiminnan ja konfliktin vaikutuksesta. (Vacklin 2008, 103.)

Merkittävin seikka tässä määritelmässä on termi draaman yksikkö. Draama on Esslinin (1980) mukaan mimeettistä toimintaa eli inhimillistä käyttäytymistä jäljittelevää tai esittävää toimintaa. Juuri toiminta on draaman luonteenomaisin piirre. Niinpä draama ei olekaan vain kirjallisuutta. Draamasta tekee draaman siis juuri se elementti, joka on sanojen ulkopuolella ja takana ja joka on tajuttava toimintana - tai nähtävä esityksenä - jotta kirjailijan tarkoitukset pääsisivät täydellisinä esille. (Esslin 1980, 16.)

Säkeen tausta on runoudessa. Vladimir Majakovski (1969, 88) kirjoittaa esseessään Kuinka säkeitä valmistetaan, että hyvän runotuotteen voi saada valmiiksi määrääjässä vain, mikäli varastossa on riittävästi runollisia puolivalmisteita. Säkeen ei välttämättä tarvitse täyttää kaikkia kohtauksen määritelmiä, vaan se toimii työprosessissa yksittäisenä draaman yksikkönä.

Maratontansseissa muodostin säkeitä kohdista, joissa jokin asia muuttuu. En siis aluksi tehnyt eroa, onko kohteena näytelmän päähenkilö vai jokin sivuhenkilöistä. Esimerkkinä kohta kirjan alkupuolelta, jossa kerrotaan Robertin ja Glorian ystäväystymisestä James ja Ruby Batesin kanssa. Annoin säkeelle nimeksi R&G ystäväystyvät parin numero 13 kanssa. Sisällöltään säe oli niin tärkeä, että se päättyi myös käsikirjoitukseen.

Tulimme hyviksi ystäviksi parin numero 13, James ja Ruby Batesin kanssa. He olivat kotoisin pienestä kaupungista Pennsylvanian pohjoisosista. He olivat kahdeksatta kertaa mukana; Oklahomassa he olivat voittaneet 1500 dollaria tanssituaan 1253 tuntia yhteen menoon. Muillakin pareilla oli jonkinlaisia mestaruuksia, mutta tiesin Jamesin ja Rubyn kestävän loppuun saakka. Mikäli Ruby ei synnyttäisi ennen sitä. Hän odotti lasta neljän kuukauden kuluttua. (McCoy 2009, 24.)

4.4 Rakenne

Rakennetta voi lähestyä seuraavan määritelmän kautta: rakenne on kehys, jonka sisälle henkilöt, tarinat, juonet ja ideat on jäsennetty. Se ei saa olla banaali, vaikka se perustuukin tiettyihin ennakko-oletuksiin. Rakenteita voi olla monenlaisia, mutta aina on mukana esittely, kehittäminen ja ratkaisu. (Nikkinen 2008, 80.)

Nämä seikat liittyvät olennaisesti draamaan jonka taas voisi määritellä seuraavalla tavalla. Draamaa suunnittelevan kirjoittajan ensisijainen tehtävä on kiinnittää yleisön huomio esitykseen ja pitää se siinä tarpeeksi kauan. Tämän peruslähtökohdan saavuttuaan voi kirjoittaja siirtyä toteuttamaan korkeampia ja kunnianhimoisempia päämääriään. (Esslin 1980, 47.)

Minä lähestyn Esslinin asettamaa haastetta ensisijaisesti edellämainitun rakenteen kautta. Mielestäni on paljon helpompaa kirjoittaa näytelmää, kun on olemassa rakenne, joka ohjaa tekstiä johonkin suuntaan.

Nikkinen (2008) toteaa teoksessa Elokuvan runousoppia, että draamaopettaja Kenneth Thorpe Rowen mukaan rakenteen tekeminen sisältää kolme vaihetta: (1) epäolennaisen poistamisen, (2) kaiken järjestämisen ja (3) tiivistämisen. Tarinan kannalta epäolennaisia ovat sellaiset asiat jotka eivät vie tarinaa eteenpäin, ja tästä syystä eivät syvennä henkilöitä, teemaa tai maailmaa. Kaiken järjestäminen tarkoittaa sellaisen muodon löytämistä, joka aiheuttaa jännitystä tapahtumien kulusta ja lopputuloksesta. (Nikkinen 2008, 80.)

Ei ole yksiselitteistä tapaa rakenteen muodostamiseksi. Maratontanssit pohjautuvat kirjaan, joten aluksi piti oppia tuntemaan teos ja sen oma rakenne. Kun olin tullut tutuksi kirjan kanssa, purin rakenteen säkeiksi ja kasasin säkeet mieleiseeni järjestykseen. (Ks. Kuvio 6 ja Kuvio 7.)

4.5 Pääväittäjä

Pääväittäjä eli premissi on lause johon on kiteytetty kaikki se, mistä omassa kirjallisuudessa tuotoksessa perimmiltään on kyse. Päälause ilmaisee tämän yksinkertaisessa ja tajuttavassa muodossa. (Nikkinen & Rosenvall 2008, 172–173.)

Pääväittämän on oltava hyvä. Esslin (1980) sanoo teoksessaan: ”Teatterin – ja kaiken muunkin draaman – suurin viehätys on siinä, että se vaikuttaa samalla kertaa kaikkiin ihmisen sielunelämän tasoihin, alhaisimmasta ylevimpään, ja että parhaassa draamassa nämä tasot yhdistyvät täysin.” (Esslin 1980, 37.) Tulkitseen tämän niin, että tämä tasojen saavuttaminen onnistuu parhaiten hyvän pääväittämän avulla.

Jouko Aaltonen (2007) kirjoittaa: ”Premissi pitää draaman – niin näytelmän kuin elokuvankin – liikkeessä. Pääväittäjä kannattaa muotoilla niin, että siinä on kaksi napaa, syy-seuraus-suhde.” Premissin ei tarvitse olla tosi, koska kyse on elokuvan rakenteen eikä todellisuuden ominaisuuksista. (Aaltonen 2007, 39.)

Dramatisointia tehdessä pääväittämää ei tarvitse keksiä vaan se pitää löytää. Maraton-tanssien kohdalla löysin pääväittämän tutkailemalla aikani tekstiä ja sitä, mistä se minulle kertoi. Pääväittäjäksi muodostui lause: tähän maailmaan ei kannata hankkia lapsia.

4.6 Dialogi

Anders Vacklin (2008) määrittää dialogin seuraavasti:

Draamassa dialogi määritellään puhe – ja kommunikaatiotilanteeksi, johon osallistuu vähintään kaksi puhujaa. Dialogi on henkilöiden välinen verbaalinen keskustelu eli vuoropuhelu, jossa henkilöahmot sanovat ääneen repliikkinsä. Draamassa puhe on samalla toimintaa. (Vacklin 2008, 130.)

Dialogin tehtäviä on ruotunut auki Jouko Aaltonen (2007) kirjoittamalla, että dialogin tehtäviä ovat informaation välittäminen, juonen eteenpäin vieminen, karakterisointi ja ilmapiirin luominen (Aaltonen 2007, 120). Dialogissa on myös alataso, subdialogi, joka rakentuu niistä repliikeistä joita ei sanota. Se on assosiaatiotason dialogia, vihjeilmaisua. Subdialogi on keino jolla voi kirjoittaa sekä henkilön tunteen ja älyn että katsojan tunteen kohtaukseen. (Vacklin 2008, 139.)

Dialogin perusyksikkö on repliikki (Aaltonen 2007, 121). Kirjoittaja voi yrittää vaikuttaa tekstin esitystapaan kirjoittamalla repliikit jollain tietyllä esitystavalla, tyyliin. Brechtin mukaan näytelmäkirjailijan oli kirjoitettava tavalla, joka pakottaa näyttelijän liikkumaan ja toimimaan oikeaan tyyliin, juuri siten kuin kirjailija on tahtonut sanansa esitettävän. (Esslin 1980, 37–39.)

Kirjoittaessani Maratontansseja otin suurimman osan repliikeistä suoraan kirjasta. Mielestäni ei ollut mitään järkeä kirjoittaa uutta tekstiä niihin kohtiin joihin sitä ei tarvittu. Uutta dialogia jouduin kirjoittamaan esimerkiksi sellaisiin kohtiin, joita ei joko ollut pohjateoksessa, tai silloin, kun jouduin nitomaan kaksi toisistaan kaukana olevaa asiaa yhteen muutamalla repliikillä. Merkittävin kohta jota ei pohjateoksessa ollut, oli se, kun Rocky Gravo houkuttelee Glorian harrastamaan seksiä kanssaan.

ROCKY
Hei Gloria.
GLORIA
Hei.
ROCKY
Teidän kisat eivät menneet kovin kaksisesti.
GLORIA
Mitä se sinulle kuuluu.
ROCKY
Älä hermostu, minä koetan auttaa. Sinähän haluat näyttelijäksi?
GLORIA
Eikö jokainen tyttö tässä kisassa halua?
ROCKY
Nythän on niin että minä tunnen ihmisiä, merkittäviä ihmisiä, elokuva-alalta ja voisin ehkä kertoa sinusta heille.
GLORIA
Miksi sinä minusta kertoisit?
ROCKY
Sinä olet kiinnostava tyyppi Gloria, erittäin kiinnostava tyyppi. Uskon että niillä ihmisillä olisi käyttöä sinunlaisellesi tytölle.
GLORIA
Vai niin. Ja mitähän sinä vaadit vastapalvelukseksi?
ROCKY
Tule tuonne taakse niin minä näytän.
GLORIA
Minkälaisena naisena sinä minua oikein pidät?
ROCKY
Jos apu ei kelpaa niin ei sitten, olen varma että täällä on muitakin tarvitsijoita.
(Kähkönen 2014, 9–10.)

4.7 Rythmi

Kaikessa kirjoitetussa tekstissä tärkeää on rythmi. Majakovski (1969) kirjoittaa seuraavanlaisesti:

Minä kävelen käsiäni heilutellen ja hiljakseen mumisten, vielä miltei sanattomasti, ja väliin hidastan askeleita jottei mumina häiriintyisi, väliin taas panen muminaan vauhtia askelteneni tahdin mukaan. Näin jäsentyy rythmi – kaiken runouden perustekijä, joka tuntuu siinä kauttaaltaan huminana. Vähitellen tuosta huminasta alkaa irrota sanoja. (Majakovski 1969, 101.)

Rytmi on koko kerronnan poljento. Se on pulssi, jonka katsoja tuntee. Rytmi muodostuu kuvien, kohtausten ja jaksosten vaihtelusta ja toistumisesta eli suhteesta toisiinsa. (Nikkinen 2008, 252.) Vaikka Majakovski (1969) puhuu runon kirjoittamisesta, on samasta asiasta kyse myös näytelmätekstin ollessa kyseessä:

Rytmi on runon olennainen voima, sen olennainen energia. Sitä ei käy selittäminen; siitä voi vain puhua niin kuin magnetismista tai sähköstä, jotka ovat energian lajeja. (Majakovski 1969, 102.)

Näytelmätekstissä rytmi on repliikeissä, mutta myös siinä, miten siirrytään kohtauksista toiseen. Minulle on ollut tärkeää, että näytelmä etenee sujuvasti ja nopeasti kohtauksesta toiseen, ja niinpä Maratontanssien kohtausten vaihdot ovat liukuvia ja nopeita. Repliiikkien suhteen uskon taloudellisuuteen, mikä tarkoittaa sitä, että pidän ne mielelläni lyhyenä, kuitenkin niin, että repliikit sisältävät tarvittavan tiedon näytelmän etenemiseksi.

ROBERT:
Missä sinä olit?
GLORIA:
En missään.
ROBERT:
Sinä olet likainen.
GLORIA:
Mitä!
ROBERT:
Sinun selkäsi on likainen. Missä sinä olet ollut?
GLORIA:
En missään. (Kähkönen 2014, 10.)

Esimerkki on kohdasta jossa Gloria on juuri raiskattu ja Robert utelee, miksi hänen selkänsä on likainen. Rytmin kautta ajateltuna se pelaa toiston kautta, ainoan pienen muutoksen tullessa repliikissä ”Mitä!”, ikään kuin Robert tietäisi, mitä Glorialle on tapahtunut.

4.8 Parenteesi

Näytelmä koostuu repliikeistä ja parenteseista. Replikki on se, minkä näytelmähenkilö sanoo ääneen. Parenteseilla taas tarkoitetaan kaikkea muuta, minkä näytelmäkirjailija on halunnut tekstiin kirjoittaa. Parenteesissa saattaa esimerkiksi lukea näytelmähenkilöjen toimintoja tai näyttämötilan kuvauksia. (Oppimateriaali 2014.)

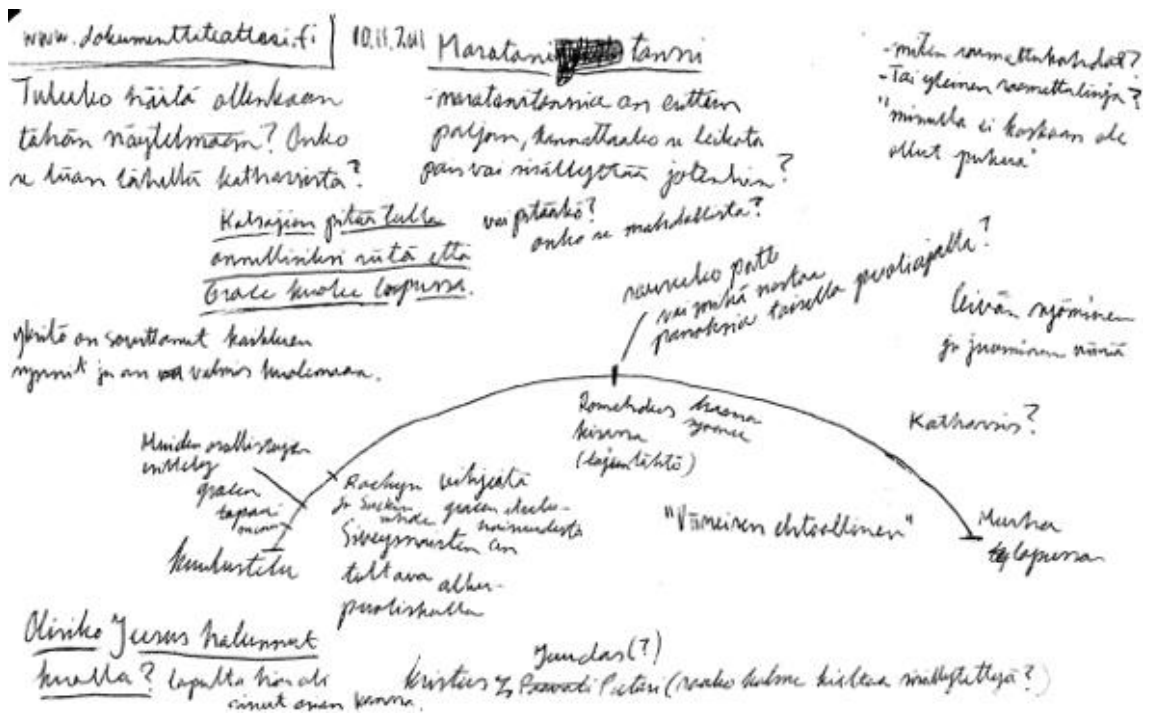
Oma suhteeni parenteesiin on ollut vaikea. Aiemmin olin sitä mieltä että parenteseja ei tarvita. Sittemmin olen alkanut miettimään, että ne helpottavat tekstin hahmottamista ja antavat jonkinlaisen lähtökohdan tekemiselle. Kun tiesin että ohjaan maratontanssit itse, kirjoitin parenteesit itselleni muistutukseksi siitä miten olin ajatellut toteuttaa jonkun kohtauksen. Esimerkki parenteesista on näytelmän loppupuolelta jossa huijauksen kohteeksi joutunut tanssija Jere Flynt tulee ampumaan maratontanssien toimitusjohtajan Socks Donaldin.

Jere ampuu Socksin. Pysähtynyt hetki minkä aikana tanssijat hyökkäävät Jeren kimppuun ja ase lennähtää näyttämölle. Osa ihmisistä painii Jeren pois näyttämöltä, loput vievät Socksin. Gloria jää yksin näyttämölle ja hän poimii aseensa. Loput tanssijat tulevat metakoiden saliin ja Gloria piilottaa aseensa. (Kähkönen 2014, 19.)

5 Dramatisointiprosessi

5.1 Alkukehitykset

Kuten sanottua, tein ensimmäiset tupakka-askin kanteen raavitut suunnitelmat dramatisoinnista vuonna 2011. Dramatisointi olisi tuolloin toteutettu Kuhmon Multikankaan kesäteatteriin kesällä 2012. Tuolloin en vielä ollut lukenut Elstelän tekstiä, vaan nähnyt yhden ruotsinkielisen version ja lukenut kirjan muutaman kerran. Aloin hahmottelemaan näytelmän rakennetta kaaren avulla, sijoitellen tapahtumia kaaren eri kohtiin. Annoin teokselle työnimen Maratontanssit (Kähkönen 2011, työpäiväkirja) (Kuvio 2).

Kuvio 2. Kaariluonnostelma näytelmän tapahtumista. Skannaus työpäiväkirjasta. Syksy 2011.

Tässä vaiheessa olin tekemässä väliajallista, yli kaksi tuntia kestäväää näytelmää, ja mietin, mikä olisi jännitettä rakentava seikka. Arvelin, että Robertin ja Glorian halu voittaa tanssit veisi pitkälle, mutta mietin samalla, että loppua täytyy silloin muuttaa jotenkin. Glorian taipuminen avustettuun itsemurhaan sen takia, etteivät he voittaneet, tuntui hölmöltä lopetukselta.

McCoy'n romaanissa on paljon erilaisia numeroita, muun muassa tanssipareista puhutaan aina numeroilla ja parien määrä ja kuluneet tunnit ilmoitetaan myös numeroina. Ne voi nähdä vain kuvauksena siitä, kuinka kauan tansseissa on oltu, mutta minä aloin miettimään, olisiko niissä jokin piiloviesti. Aloin selailemaan Raamattua nähdäkseni, olisiko siellä jotain käyttökelpoista tekstiä näytelmää varten, ja koska tekstissä mielestäni kuvataan lopun aikoja, aloitin Johanneksen ilmestyksestä.

Johanneksen ilmestys on Raamatun viimeinen kirja, ja ainut ilmestyskirja. Kristinuskon perinteisen käsityksen mukaan kirja kertoo maailmanlopusta. (Wikipedia 2013b.) Se on mielestäni erittäin mielenkiintoinen teksti ja sitä tulkitessa voi päätyä mielenkiintoisiin lopputuloksiin. Itseäni kiinnosti eniten parien määrä ja heidän numeronsa suhteessa Johanneksen ilmestyksen lukuihin. Esimerkiksi, maratontansseihin osallistui 144 paria, ja jos otetaan Johanneksen ilmestyksen luku 14 ja jae 4 saadaan teksti:

He eivät ole tahranneet itseään naisten kanssa vaan ovat pysyneet puhtaina kuin neitsyet, ja he seuraavat Karitsaa, minne hän meneekin. Heidät on ostettu ihmisten joukosta esikoislahjaksi Jumalalle ja Karitsalle. (Raamattu, Ilm. 14:4.)

Vielä syvempiin vesiin pääsin, kun luin aiemman jakeen, joka menee seuraavasti:

Sitten näin tämän: Karitsa seisoj Siionin vuorella ja hänen kanssaan oli sataneljäkymmentäneljä tuhatta ihmistä joiden otsaan oli kirjoitettu hänen nimensä ja Hänen isänsä nimi. (Raamattu, Ilm. 14:1.)

Aloin tämänkaltaisten viittausten innoittamana kirjoittamaan näytelmää jossa olisi lainauksia Raamatusta ja oraakkelimainen hahmo joka ennustaisi tulevaa. Kuukauden päivät kirjoitettuani mieleen tuli sellainen ajatus, että kuhmolainen kesäteatterikansa ei välttämättä ole valmis tällaiseen speaktaakkeliin ja jätin tämän version kirjoittamisen sikseen.

5.2 Ensimmäisen version muodostaminen ja sen hylkääminen

Syksyllä 2012 aloin miettimään Maratontansseja uudelleen. Keksinkin, että voisin tarjota näytelmää Kuhmon yhteislukiolle lukiokurssina tehtäväksi näytelmäksi. Hahmottelin sen koulun jumppasalissa tapahtuvaksi näytelmäksi jossa olisi elävää musiikkia soittava bändi mukana. (Kähkönen 2012, työpäiväkirja.)

Ehdotinkin tätä kyseiselle taholle, ja he suostuivat ehdotukseeni. Pian olin jo lukiolla kertomassa tulevasta näytelmästä ja haalimassa osallistujia, vaikka olin hädin tuskin kirjoittanut riviäkään tekstiä koko näytelmää varten. Sen verran olin tehnyt, että lainasin silloisen Teatterikorkeakoulun kirjastosta Esko Elstelän suomennoksen ja kuten aiemmin totesin, huomannut sen toimimattomaksi. Nyt oli kuitenkin jokin syy aloittaa dramatisoinnin tekeminen, ja tartuin innolla toimeen.

Päätin aloittaa dramatisoinnin siten, että kirjoitin ensin koko kirjan auki näytelmätekstiksi. Arvelin, että näin tekemällä saisin paremman kokonaiskäsityksen kirjasta ja syventäisin omaa tietoa siinä. Joka ikisen sanan ja lauseen kirjoittaminen käsikirjoitusohjelmaan teoksen pokkariversiosta oli hidasta. Varsinkin kun halusin olla työssäni tarkka ja asettaa kaikki pilkut oikeisiin paikkoihin ja pysyä alkuperäisteoksen sanamuodoissa kiinni. Niinpä reilun satasivuisen teoksen työstämiseen kului aikaa tammikuusta 2013 lokakuuhun 2013.

Lokakuussa 2013 sain ensimmäisen version tekstistä valmiiksi. Se oli 76 sivua pitkä ja sisälsi väliajan. Työnimellä maratondansin kulkenut teksti sisälsi jokaisen repliikin mikä kirjassakin on, ja olin myös lisännyt siihen kaksi etsivää jotka kuulustelivat Robertia, joka oli tämän version päähenkilö. Tämä oli suora lainaus Elstelän tekstistä, mutta en vielä tässä vaiheessa keksinyt parempaakaan tapaa selittää Robertin tekoja. Itse tanssit ja niitä edeltävät tapahtumat tulivat takaumina ja välillä palattiin nykyhetkeen ja kuulusteluhuoneeseen.

Rooleja oli noin neljäkymmentä, joka oli liikaa osallistujien määrään suhteutettuna. Aloin karsimaan tekstistä pois ylimääräisiä hahmoja, ja sitä kautta kohtauksia. Ensimmäiset asiat mitkä saivat lähteä, olivat ylimääräiset tanssiesitykset ja niiden avulla kerjätty raha. Tämä sen takia, että se ei mielestäni ollut olennaista kokonaisuuden kannalta. Toki nykyisen maailmankuvan kommentointina se olisi ollut osuvaa, mutta kuten sanoin, ei olennaista.

Tehtyäni tätä karsintaa aikani tajusin, että teksti ei toimi. Takaumajaksot vaatisivat liian paljon näyttämötekniisiä ratkaisuja ja tarinasta pystyi poistamaan vain sivun sieltä ja sivun täältä. Samalla vaivalla olisin päässyt, jos olisi ottanut Elstelän suomentaman tekstin ja muokannut sitä. Luovuin siis tästä versiosta vaikka se vähän mieltä kaiheri. Ajattelin, että olen kuitenkin tällä työllä sisäistänyt pohjatekstin melko hyvin, ja että se

auttaisi seuraavan version tekemisessä. Aloin siis miettiä uusia tapoja lähestyä pohjateosta ja väsäämään seuraavaa versiota näiden ajatusten pohjalta.

5.3 Toisen version synty

Koska sattuma ja erityisesti nopan heittäminen on aina viehättänyt minua, mietin voisinko hyödyntää tätä apuna dramatisoinnissani. Olin keväällä 2013 Metropolia Ammattikorkeakoulun kurssilla Ideasta esityskäsikirjoitukseksi – Uuden dramaturgian teoria ja käytäntö, jossa opettajana oli Katariina Numminen. Tuolla kurssilla kokeilin ensimmäisen kerran tekniikkaa jossa heitetään noppaa ja nopan antama luku määrittää sivun ja rivin, joka pohjatekstistä otetaan teokseen.

Heittelin aluksi normaalia kuusisivuista noppaa eli arpakuutiota. Kuusisivuisessa nopassa on kuitenkin sellainen kirjallisen teoksen kannalta harmittavat seikka, että siinä on vain numerot 1–6. Koska Suomessa on käytössä kymmenjärjestelmä, sivuuttaa tällainen noppa suuren osan kirjan sivuista. Tämä seikka häiritsi minua, mutta ratkaisu oli kymmenensivuinen noppa. Näitä noppia myydään erilaisissa lautapeleihin erikoistuneissa myymälöissä. Kymmensivuisessa nopassa on luvut 0–9, joten sitä nakkelemalla voi saada kaikki kirjan sivut. Tätä varten tosin pitää luoda sääntöjä.

Koska lähtökohtana oleva teos oli yli sata sivua pitkä, ensimmäiselle numerolle piti asettaa vaatimuksia. Jos se oli 0, oli luvassa enää vain yksi heitto. Tämä siksi, että saataisiin alkupään sivut katettua. Esimerkiksi 0 ja 9 tarkoittaisi sivua 9. Mikäli ensimmäinen numero olisi 1, olisi luvassa mahdollisesti vielä kaksi lisäheittoa. Näin pääsisin käsiksi sivuihin 100–127 sekä sivuihin 10–19. Päätin että mikäli pääsisin kolmeen heittoon ja viimeinen numero olisi 8 tai 9, hylkäsin kyseisen heiton ja ottaisin vain kaksi ensimmäistä huomioon. Sivut 20–99 tulisivat luonnollisesti kahdella nopanheitolla. (Kähkönen, työpäiväkirja 2013.)

Tällä tavoin tekemällä sain kirjasta sivunumeroita. Seuraavaksi piti ratkaista mitä sivulta otetaan. Päätin valita sen, mikä mielestäni oli kyseisellä sivulla olennaista. Kirjasin aluksi lukuja työpäiväkirjaan (Kähkönen, työpäiväkirja 2013, kuvio 3).

5.11.2013 10 numeron satunnainnauja

50, 90, 52, 017, 92,
80, 32, 17, 28, ~~03~~

9 ONKO MITÄN LAILLISTA ESTETTÄ TUOMION JULISTAMISEKSI?

12-

17 Robert ja Gloria puistama

28 ilmoitus ravista, huum ravista

32 James kutsuu Glenalle

50-

Kuvio 3. Noppaa heittämällä saatuja sivunumeroita. Skannaus työpäiväkirjasta. Syksy 2013.

Työskentelytavassa tuli vastaan laajuus. Vaikka Ammutaanhan hevosiakin on vain 127 sivua pitkä, on siinä silti 127 ylöskirjattavaa asiaa työpäiväkirjaan laitettavaksi. Päätinkin ruveta kirjaamaan sivuja ylös Exel - taulukkolaskentaohjelmaan (Kuvio 4).

33		
34	x Rouva Layden esitellään	Rouva Layden, Robert, Gloria
35	x Robert ja Gloria puhuvat kateudesta(?)	Robert, Gloria.
36		
37		
38	x Etsivät hakevat Marion pois niin kuin sellaista sattuisi joka päivä	Robert, Mario, etsivät, Socks
39		
40		

Kuvio 4. Ammutaanhan hevosiakin -romaanin purkua syksyllä 2013.

Taulukossa vasempaan sarakkeeseen sijoittuu sivun numero. Seuraavaan sarakkeeseen tulee vain kirjain x, ja se merkitsee että sivu on käyty läpi. Kolmannessa sarakkeessa on lyhyt kuvaus siitä mitä sivulla tapahtuu ja sen jälkeen neljännessä sarakkeessa luettelo sivulla olevista henkilöistä.

Kuten kuviossa olevasta otteesta huomaa, en päässyt tällä metodilla kamalan pitkälle. Syy tähän on siinä, että takerruin tekstissä kohtaan jossa eräs naistanssija houkuttelee kirjan päähenkilön, Robertin harrastamaan kanssaan seksiä. Mietin, että tässähän on jotain. Varsinkin seksikohtauksen jälkinäytöksessä, jossa ilmenee, että myös Gloria on harrastanut seksiä jonkun kanssa. Myöhemmin teoksessa käy ilmi, että tämä henkilö on ollut maratontanssien juontaja, Rocky Gravo.

Rupesin lähestymään tekstiä nyt tästä, Glorian seksin harrastamisen näkökulmasta. Varsinkin kun kirjan lopulla Gloria kertoo seksin harrastamisen ja siitä johtuneen ras-kausepäilyyn johtaneen hänet itsemurhapäätökseen. Mietin, mitä oikein tapahtui. Siirryin nyt vähän erilaiseen lähestymistapaan kirjan suhteen ja jaoin sen yksittäisiin säkeisiin (Kuvio 5).

Kahtaus: Syytetty naurkkaan reisonaan s. 5-13			
Kahtaus: Robert ja Gloria tapaavat s. 15-20			tämä viiteuttaa Glorian mesteliivanti.
Kahtaus: Robert ja Gloria tapaavat s. 15-20 & lähtevät tanssiin.	kahtaus: Rge 6 ystävätyövääl pain pain numero 13 kanssa. Sa- nat kukaan että Rocky on ras- kansa		16.11.2013 Liljan lukomerkki.
Kahtaus: Puhummeena Rocky / tai Soebes ~~At~~ kertoo naurista s. 31	kahtaus: James vetää Gloriana tanssaan s. 32-33		5.24.25
Kahtaus: Rannan laulun esittäytyä s. 35-38	~~kahtaus: Hollywoodin ihm-~~ ret ovat alkaneet raagata s. 35.		
Kahtaus: Kid kanni läpni partnerinaan s. 35-36	kahtaus: muodostuu uusi pari 41-42		
kahtaus: kaikki kivi heysin rauhallisesti. 36-38	kahtaus: Robertin rakastammi. 44		
kahtaus: kakri jonia on raanut sparrain. 42-43			
kahtaus: Mannin tyttö. 45-46	kahtaus: Freddyyn lähti. 46-47	kahtaus: Rannata. s. 51	
kahtaus: Fuck the pain away 52-54	kahtaus: lihamen alkua 54-55	kahtaus: haudutella luther 55-56	
kahtaus: miesi munhaaja napattiin maratontanssina s. 56-58			

Kuvio 5. Kirjasta kerättyjä säkeitä. Skannaus työpäiväkirjasta. Syksy 2013.

Nämä säkeiksi kutsumani yksiköt naputtelin Exeliin ja ryhdyin järjestelemään niitä mieleiseeni järjestykseen.

5.4 Toisen version hionta

Kaiken kaikkiaan sai kirjasta kaivettua esiin 39 erilaista säettä (Kuvio 6).

Syytetty nouskoon seisomaan	Gloria ja Robert tapaavat ja lähtevät tansseihin			
Pukuhuoneessa Rocky/Socks kertoo raveista				James vetää Gloriaa turpaan
Hollywoodin ihmiset ovat alkaneet saapua	Kid Kamm läpsii partneriaan	Kaikki kävi		
Muodostuu uusi pari	Kaksi paria on saanut sponsorin	Robertin valotanssi	Manskin ty	
Ravirata	Fuck the pain away	Likainen selkä	Koulutettu lutka	Nuori mur
Ensimmäiset ravit	Robertin harha	Julkiiset häät	Pedro hakkaa pariaa	
Rouva Layden saa vapaalipun	Ravit	Geneva	Siveellisten tapojen liitto	
Julkut ja Frank Borzage	Ravit	Jere Flint	Ei mitään syytä synkkyteen	
Leikin loppu	Olen saanut tarpeekseni tästä haisevasta jutusta			Ammutaan
Huomaavainen heittiö				

Kuvio 6. Säkeitä. Syksy 2013.

Näistä säkeistä lähdin rakentamaan seuraavan version runkoa. Lähdin siitä ajatuksesta, että teen draaman rakennetta noudattavan näytelmän jossa on ytimekästä dialogia. Työjärjestys olisi sellainen, että tekisin ensin rakenteen ja sitten muodostaisin dialogin sen päälle. Tarvittaessa olin valmis kirjoittamaan itsekin tekstiä.

Rakenteen luomisen aloitin käymällä läpi säkeitä, ja tekemällä poistoja. Pohdiskellesani perusteita joidenkin säkeiden poistolle, tajusin, että tekstistä puuttuu pääväittäjä. Pikapäätöksellä muodostin väittämän: Tähän maailmaan ei kannata hankkia lapsia. Seuraavaksi aloin poistamaan pääväittämän ulkopuolelle meneviä säkeitä. Väite on mielestäni hiukan banaali, mutta jos ajatellaan, että se on ollut sama jo 1930-luvulla niin se kestää aikaa. Marraskuussa olin saanut valmiiksi ensimmäisen runkohahmotelman.

	Syytetty nouskoon seisomaan			
Gloria ja Robert tapaavat ja lähtevät tansseihin	Pukuhuoneessa Rocky/Socks ke			
Ravirata	Rouva Layden	Ensimmäiset ravit		
	Fuck the pain away	Likainen selkä	Koulutettu lutka	James vet
		Todelliset aidot häät	Julkiiset häät	Ravit
Siveellisten tapojen liitto	Minä olen rikas, Robert		Ravit	Jere Flint
Ei mitään syytä synkkyteen	Julkiiset häät	Ammuskelu		Leikin lopp
	Ammutaanhan hevosiakin			

Kuvio 7. Ote runkohahmotelmasta. Syksy 2013.

Värit merkkäävät kohtauksen tyyliä. Siniset olivat kohtauksia, jotka toteutettaisiin musiikin kautta, keltaiset dialogin ja vihreät tanssin. Pukuhuonekohtaukset olin tässä vaiheessa karsinut minimiin ja lähes kaikki toiminta tapahtui tanssisalin puolella. Koska kaikkia pukuhuonekohtauksia ei mielestäni voinut poistaa, päätin että jäljelle jääneet tehtäisiin projisointeina. Samoin myös kohta ”Fuck the pain away”, joka tarkoittaa Glorian raiskausta, tulisi projisointina.

Tässä versiossa kiinnitin huomioni säkeisiin Siveellisten tapojen liitto ja Rouva Layden. Ensin mainittu säe sisältää kirjasta kohdan missä kaksi naista, rouvat Higby ja Witcher, tulevat vaatimaan maratontanssien lopettamista. Gloria on paikalla ja räyhää näille kahdelle naiselle pienessä toimistossa. Kohtaus olisi ollut herkullinen toteuttaa, mutta poistin sen, koska se ei mielestäni sopinut pääväittämään. Rouva Layden taas liittyy olennaisesti Robertin tarinaan ja halusin, että Gloria on pääosassa, joten poisto oli helppo tehdä.

Seuraava ongelma oli dialogin muodostaminen. Vaihtoehtoina oli, että kirjoitan tajunnanvirtaa ja poimin sieltä parhaat, tai että muodostan rakenteen ja sitten kirjoitan tekstiä mikä täyttää sen vaatimat määreet. Valitsin rakenteen ja aloin miettimään mikä olisi paras tapa lähestyä aihetta. Päätin kirjata repliikkien rakenteen Exeliin ja työstää repliikit sen kautta.

Kohtaus 9: Julkinen teurastus					
Alku:	Hääpari tulee näyttämölle				
Keskikohta:	Juuri kun pappi on sanomassa aamenta Jere tulee ja ampuu Sock				
Kehittely:	Syntyy mellakka missä Jere painitaan maahan ja ase jää keskinäy				
Loppu:	Gloria jää yksin saliin ja poimii aseensa maasta. Kun muut tulevat t				
Kohtaus 10: Leikin loppu					
Alku:	Rocky kertoo tanssijoille että tanssi on ohi.				
Keskikohta:	Joku ehdottaa eikö tansseja voisi vielä jatkaa.				
Loppu:	Kaikki muut poistuvat paitsi Robert ja Gloria. Lähtiessään Rocky t				

Kuvio 8. Dialogin rakennekaavio. Syksy 2013.

Pääsääntöisesti jaoin kohtaukset alkuun, keskikohtaan ja loppuun. Osaan kohtauksista määrittelin myös kehittelyn. Tämän rakennekaavan lisäksi kirjoitin auki jäljellä jääneistä säkeistä muodostuneet kohtaukset. Avaaminen tarkoitti sitä, että kirjoitin kohtauksen tapahtumat pienen tarinan muotoon. Kun olin tehnyt tämän ja valmistauduin kirjoittamaan repliikkejä, tajusin että kirjan repliikit täyttävät rakenteen vaatiman sisällön. Tämä

ymmärrys nopeutti työtäni huomattavasti ja pian minulla olikin näytelmän toinen versio valmis.

5.5 Harjoitusvalmis tuote

Joulukuussa 2013 tuli sitten aika, että kävin esittelemässä näytelmää osallistujille. Laitasin tiedoston Google Driveen ja suuntasin susirajan taakse. Teksti oli 24 sivua pitkä eikä sisältänyt väliaikaa. Sen sijaan siinä oli yksi seksuaalinen hyväksikäyttö, kaksi pahoinpitelyä ja yksi avustettu itsemurha. Kerroin aluksi jotain yleismaailmallista näytelmästä ja koetin välttää sen ääneen lukemista mutta lopulta murren paineen alla ja luimme näytelmän ääneen.

Vastaanotto oli onneksi hyvä. Kurssille osallistuvat pitivät näytelmästä ja olivat nähtävästi innoissaan. Minäkin olin tyytyväinen ensimmäiseen näytelmääni ja dramatisointiin. Rakenteessa ei ollut vikaa, asiat tulivat esille ja järjestys nosti jännitettä loppua kohden, kuten olin halunnutkin. Repliiikit tukivat rakennetta ja tulivat järkevän kuuloliikkeen järjestyksessä. Olin tyytyväinen tekstiin ja jätin sen hautumaan.

Vähän ajan kuluttua palasin tekstin pariin ja muutin paria kohtaa siellä. Ensimmäinen muutos koski aivan näytelmän alkua jossa Gloria puhuu menneisyydestään ja paljastaa yrittäneensä itsemurhaa. Mielestäni se toi liian paljon jännitettä näytelmän alkuun, joten siirsin sen lähemmäksi loppua muistuttaakseni katsojille sen seikan, että Gloria on masentunut ja haluaa kuolla. Muut muutokset koskivat lähinnä parenteseja ja niissä olevaa kieltä. Teksti oli mielestäni valmis joten hiljensin dramaturgin äänen sisälläni ja vedin ohjaajan hatun päähäni.

5.6 Muutokset tekstiin harjoituskauden aikana

Näytelmäteksti eli luonnollisesti vielä harjoituskauden aikana. Aiempiin ohjaamiskokemuksiin verraten vähemmän, muutamat turhaksi osoittautuneet repliiikit tippuivat pois. Kokemus ei ollut ollenkaan niin tuskallinen kuin olisin kuvitellut vaan huomasin olevani hyvin sopeutuvainen niihin muutoksiin mitä tekstiin harjoituskauden aikana tuli.

Kun olen ohjannut jonkun toisen kirjoittamaa tekstiä, olen suhtautunut siihen mysteerinä joka paljastaa minulle itsensä. Tässä tapauksessa mysteeriä ei ollut joten pääsin toteuttamaan kirjallista visiotani suoraan alusta alkaen.

Merkittävin käsikirjoituksen muutos käsitteli tansseissa pidettäviä raveja. Alkuperäis-tekstissä mainitaan, että lattialle maalataan soikion muotoinen rata, jonka ympäri nuoret juoksevat joka ilta viidentoista minuutin ajan. Joka ilta putoaa viimeinen pari kilpailusta pois. (McCoy 2009, 31.) Lisäksi teksti antaa myös kuvauksen tanssijoiden ravisusta, joka oli tenniskengät, valkoiset shortsit ja valkoiset puserot. Jokaiselle pojalle annettiin paksu nahkavyö, joka kiinnitettiin vyötäisille ja jonka molemmilla sivuilla oli pienet kahvat, aivan kuin matkalaukussa. (McCoy 2009, 57–58.)

Kumpikaan edellä mainituista asioista ei ole mahdotonta toteuttaa, mutta koska toimin täysin vailla rahoitusta, asiat muuttuvat monimutkaisemmiksi. Aloin miettimään vaihtoehtoisia tapoja suorittaa ravit, ja mietin olisiko mahdollista, että tanssijat kaatelisivat esineitä juoksemisen sijaan. Näistä kaadoista tanssijat saisivat pisteitä vähiten pisteitä ja vähiten pisteitä saanut pari tipahtaisi pois. Päädyin kokeilemaan aluksi tuoleilla, ja se toimi. Tanssijoilla oli tekemistä, ja esineiden kaataminen tuottaa ääntä. Koulun tuolit eivät mielestäni sopineet, joten jouduin etsimään jotain muuta kaadettavaa. Jätin aiheeseen liittyvät repliikit avoimiksi ja odottamaan kaateluun sopivia esineitä.

ROCKY

Hyvät naiset ja herrat, ennen kuin tämä sensaatiomainen kilpailu alkaa, haluan kiinnittää huomionne kilpailun sääntöihin.

Nuoret kaatavat _____ kolmen erän ajan, jokaisen erän kestäessä minuutin. Se pari, jolla on eniten pisteitä kolmen erän jälkeen voittaa. Tyyli on vapaa, mutta pisteen saadakseen parin on kaadettava _____ järjestyksessä siten, että ensin toinen kaataa _____ ja vasta sitten parin toinen osapuoli voi nostaa kaatuneen _____. Kahden _____ väliä ei saa jäädä sahaamaan.

Tuomarit laskevat pisteitä ja se pari jolla on ajan loppuessa vähiten pisteitä, putoaa pelistä.

Voittaja ei saa mitään palkintoa, mutta jos joku arvoisasta yleisöstä haluaa kilpailijoiden kannustamiseksi lahjoittaa rahaa palkinnoksi, olen varma että he arvostavat sitä.

No niin, hyvät naiset ja herrat, me olemme melkein valmiit. Kerrataanpa vielä, nuoret, _____ menee alas, _____ nousee ylös, ja nuoret saavat pisteitä. (Kähkönen 2014, 6.)

Tein näin siksi, että sitten kun esine löytyisi, tyhjän kohdan voisi täyttää tällä esineellä. Loppujen lopuksi päädyin käyttämään tyhjiä kaapelikeloja, jotka toimivatkin mainiosti. Ne olivat raskaita, joten näyttelijät joutuivat tosissaan tekemään töitä niiden kaateluun kanssa ja lisäksi ne olivat kuluneen näköisiä.

Raamatun tekstitkin päätyivät lopulliseen versioon. Niitä ei puhuttu ääneen, vaan laitoin lainaukset projisointeihin, ja ne näkyivät eripituisia aikoja näytelmän loppupuolella.

Merkittävä suuri muutos koski näytelmän loppuosaa. Alun perin olin ajatellut, että Robert ampui Glorian ja näytelmä loppuisi laukaukseen ja valojen sammumiseen. Viimeisissä harjoituksissa sähläsin äänien kanssa ja loppuun tulikin kaksi laukausta yhden sijaan. Robertin esittäjä innostui tästä, ja pyysi voisiko myös varsinaisissa esityksissä tehdä samalla tavalla. Hetken asiaa mietittyäni suostuin ja niinpä näytelmän loppussa kuultiin yhden laukauksen sijasta kaksi, toisen kuullessa pimeydessä.

Minulle toinen laukaus tarkoitti sitä, että myös Robert ampui itsensä. Alkuperäisteoksessa näin ei tapahdu, vaan poliisit pidättävät Robertin ja hänet tuomitaan ensimmäisen asteen murhasta. Halusin kuitenkin näin tekemällä jättää katsojille pohdittavaksi kysymyksen siitä, mitä pimeydessä tapahtuu.

5.7 Lopullinen tuote

Kuvio 9. Valmis näyttämökuva. Talvi 2014. (Kuva: Erkki Kähkönen)

Maratontanssit sai ensi-iltansa 25.3.2014 Kuhmon yhteislukion liikuntasalissa. Esitystekniikaltaan se oli suhteellisen vaatimaton: kolme valonheitintä, videoprojektori, ää-
nentoisto ja viisihenkinen bändi. Ainoat lavasteet olivat kuvassakin näkyvät kuusi tyhjää
kaapelikelaa. Ne riittivät, enkä toisaalta olisi useampaa löytänytkään. Tanssijat tulivat ja
menivät näyttämölle kuvassa näkyvästä ovesta ja tanssien henkilökunta kulki rappujen
kautta verhon taakse.

Katsomo oli laitettu molemmille puolille näyttämöä katsomisen helpottamiseksi, ja sinne
mahtui noin 150 ihmistä. Kenraaliharjoituksessa olleita katsojia ei laskettu, mutta arve-
len heitä olleen noin 60. Ensi-iltaan tuli 41 katsojaa ja toiseen esitykseen 16. Kaiken
kaikkiaan esityksen näki noin 120 katsojaa, mikä oli tämän kokoiselle produktiolle mie-
lestäni hyvä määrä. Näytelmän esitysoikeusmaksut sekä lehtimainoksen kulut saatiin
maksettua. Näytelmää mainostettiin vain yhdellä pienellä lehtimainoksella ja Kuhmon
kaduille levitetyillä mainoksilla. Myös Kuhmon yhteislukion rehtori oli katsojamäärään
tyytyväinen.

6 Mitä on opittu?

Kirjan dramatisoiminen näytelmäksi oli pitkä prosessi, pidempi kuin aluksi arvelin. Puo-
likkaasta sivusta lähtenyt hahmotelma kasvoi ajan myötä näytelmätekstiksi jonka itse
ohjasin. Matkanteko oli välillä verkkaista, välillä vauhti huimasi päätä. Kun kirjoitin kirjaa
auki näytelmäksi, tuntui että työ ei lopu koskaan. Vastaavasti silloin, kun älysin käyttää
noppaa työvälineenä ja löysin uuden tulokulman koko tekstiin, aika meni nopeasti. Tär-
kein oppi jonka dramatisointia tehdessäni sain, oli kokonaisuymmärryksen laajeneminen
taiteen tekemisestä. Minusta on mukava kypsyttellä asioita mielessäni ja antaa niiden
nousta esiin sitten kun sen aika on. Kypsyttelällä asiat ottavat uuden muodon ja
mahdollistavat tuoreen näkökulman löytämisen.

Välillä pitää myös muistaa lopettaa kypsyttely ja laittaa asioita järjestykseen. Tieto eri-
laisista dramaturgisista malleista auttaa tässä työskentelyssä, mutta niihin ei voi orjalli-
sesti takertua. Tarinassa olevat elementit lähtevät kuljettelemaan ajatusta ja rakenteen
muodostumista, eikä sitä aina voi katkaista.

Myös kirjoittaminen itsessään avautui uudella tavalla. Se vaatii istumista ja paljon muu-
takin työtä kuin vain pelkkää kirjoittamista. Siihen kuuluu lukemista, kitaran rakennusta
ja ikkunasta tuijottelua. Kirjoittaminen on kokonaisuusien muodostamista yksittäisistä

osista ja omien ajatusten sekä työn haastamista. Aika on eduksi, sekä silloin kun sitä on paljon käytettävissä, että silloin kun aikaa on vähän ja pitää saada asioita valmiiksi.

Minussa on aina ollut vähän yksinäisen suden vikaa, ja pidän siitä, kun saan tehdä asioita yksin. Kirjoittaminen onkin loistavaa puuhaa, sitä ei tarvitse tehdä välittömässä kontaktissa muiden ihmisten kanssa. Tarpeeksi pitkään kirjoitettuani minulle kuitenkin iskee pieni epätoivo, ja silloin teksti pitää saada luetettua jollakin toisella henkilöllä. Oman tekstin näyttäminen toisille ja sen ääneen lukeminen on jännittävää ja pelottavaa yhtä aikaa. Ikinä ei voi täysin tietää, mitä tekstistä ajatellaan.

Maratontanssien tapauksessa pitkitin tekstin luetuttamista lähes viimeiseen asti. Halusin hioa sitä omassa päässäni niin pitkälle valmiiksi kuin vain kuvittelin olevan mahdollista. Annoin tekstin avovaimoni ja entisen opiskelukaverini luettavaksi vasta, kun ohjauksen aloittamiseen oli jäljellä kuukausi. Päädyin näihin ihmisiin sen takia, että tiesin saavani heiltä palautetta, johon osaisin suhtautua järkevästi ja malttiani menettämättä. Kun he olivat lukeneet tekstin ja antaneet palautteen, en kokenut tarvetta tehdä muutoksia tekstiin. Ennemminkin jätin palautteen hautumaan ja annoin sen vaikuttaa vasta ohjatessani näytelmää, kun tein ohjaussuunnitelmaa.

Itse kirjoittamani tekstin ohjaaminen tuntui ristiriitaiselta. Toisaalta se oli helppoa, kun tiesin, mitä mikäkin kohta tarkoittaa ja miten näytelmä rakenteellisesti etenee. Kuitenkin se oli selvää vain minulle, eikä välttämättä kaikille muille tekijöille. Ohjaamisen kannalta olisi ehkä ollut hyvä antaa tekstin hautua muutaman kuukauden ajan ja vasta sitten aloittaa sen ohjaaminen. Nyt sisäisen dramaturgin vaihtuminen ohjaajaksi tuli aika pian, minkä takia harjoitusten alkuvaiheessa oli vaikea suhtautua ohjaamiseen tarpeeksi kriittisellä tavalla. Uskoin esimerkiksi, että teksti on valmis eikä tarvitse muutoksia, vaikka tosiasiassa muutoksiakin olisi pitänyt tehdä aiemmassa vaiheessa. Maratontanssien ohjaamisessa helpotti pitkä harjoituskausi, joka kesti vuoden 2014 tammikuun alusta maaliskuun loppuun, ja tuona aikana ohjaaminen alkoi luonnistua paremmin.

Kaiken kaikkiaan olen lopputulokseen tyytyväinen ja koen, että selviän jatkossakin vastaavanlaisesta projektista, mikäli sellainen tulee tehtäväksi. Oli erittäin antoisaa antaa ajatusten kypsyä lauseiksi ja sen jälkeen siirtää ne näyttämölle näyttelijöiden puhumiksi.

Lähteet

Aaltonen, Jouko 2007. Käsikirjoittajan työkalut. Helsinki: SKS

Esslin, Martin 1980. Draaman perusteet. Jyväskylä: Gummerus.

Centria ammattikorkeakoulu 2014. Centrian esittävä taide juhlii 10-vuotistaivaltaan Maratontanssit-musiikkinäytelmällä. Verkkolähde. [http://web.centria.fi/Item.aspx?news=1629] (luettu 11.3.2014)

Hellström, Jorma 2003. Maratontanssit. Verkkolähde. [http://www.teatterikultsa.fi/arkistoon/maratontanssi.htm] (luettu 27.1.2014)

Hiltunen, Ari 1999. Aristoteles Hollywoodissa. Helsinki: Gaudeamus.

Huovinen, Veikko 2009. Havukka-ahon ajattelija. 28. painos. Helsinki: WSOY

Kuhmon yhteislukio 2014. Kuhmon yhteislukio. Verkkolähde. [http://www.kuhmonlukio.fi/] (luettu 28.1.2014)

Majakovski, Vladimir 1969. Pilvi housuissa. Toinen painos. Helsinki: Tammi.

Mccooy, Horace 2009. Ammutaanhan hevosiakin. Helsinki: Love kirjat - WSOY

Naskinen, Kari 2011. Miksei voi ampua ihmisiäkin, se olisi monelle parempi?. Verkkolähde. [http://naskinen.blogspot.fi/2011/02/miksei-voi-ampua-ihmisiakin-se-olisi.html] (luettu 6.2.2013)

Nikkinen, Are 2008. Aika ja paikka. Vacklin Anders, Rosenvall Janne, Nikkinen Are (toimi.) 2008. Elokuvan runousoppia. Toinen painos. Helsinki:Like

Nikkinen, Are 2008. Juoni ja rakenne. Vacklin Anders, Rosenvall Janne, Nikkinen Are (toimi.) 2008. Elokuvan runousoppia. Toinen painos. Helsinki:Like

Nikkinen, Are, Rosenvall Janne. Aihe ja teema. Vacklin Anders, Rosenvall Janne, Nikkinen Are (toimi.) 2008. Elokuvan runousoppia. Toinen painos. Helsinki:Like

Oppimateriaali 2014. Parenteesi. Verkkolähde. [http://oppimateriaali.wikidot.com/parenteesi] (luettu 9.2.2014)

Raamattu 2003, vuoden 1992 suomennos. Pieksämäki: Raamattutalo.

Suomen näytelmäkirjailijoiden liitto 2014. Tekijänoikeus näytelmäkirjailijan ja käsikirjoittajan näkökulmasta. Verkkolähde. [http://www.sunklo.fi/content.php?&id=30&mid=7] (luettu 1.2.2014)

Teatteri Vanha Juko 2014. Ampuuhan ne hevosiakin (2011). Verkkolähde. [http://teatteriivanhajuko.fi/menneet-esitykset/ampuuhan-ne-hevosiakin/] (luettu 27.1.2014)

Vacklin, Anders 2008. Dialogi ja subteksti. Vacklin Anders, Rosenvall Janne, Nikkinen Are (toimi.) 2008. Elokuvan runousoppia. Toinen painos. Helsinki:Like

Vacklin, Anders 2008. Kohtaus ja kohtaustyyppit. Vacklin Anders, Rosenvall Janne, Nikkinen Are (toimi.) 2008. Elokuvan runousoppia. Toinen painos. Helsinki:Like

Vacklin Anders, Rosenvall Janne, Nikkinen Are (toimi.) 2008. Elokuvan runousoppia. Toinen painos. Helsinki:Like

Wikipedia 2013a. Ammutaanhan hevosiakin. Verkkolähde.
[http://fi.wikipedia.org/w/index.php?title=Ammutaanhan_hevosiakin&oldid=13031246]
(luettu 27.1.2014)

Wikipedia 2013b. Johanneksen ilmestys. Verkkolähde.
[http://fi.wikipedia.org/w/index.php?title=Johanneksen_ilmestys&oldid=13599995] (luettu 1.2.2014)

Julkaisemattomat lähteet (tekijän hallussa):

Kähkönen, Erkki 2014: Maratontanssit -näytelmän käsikirjoitus

Kähkönen, Erkki 2012: Työpäiväkirja ajalta 26.9.2011–5.9.2012

Kähkönen, Erkki 2013: Työpäiväkirja ajalta 5.9.2012–4.9.2013

Kähkönen Erkki 2014: Työpäiväkirja ajalta 16.8.2013–10.4.2014